



RIIGIKAITSE STRATEEGIA

TALLINN 2010

I Sissejuhatus

II Julgeolekukeskkond

- 2.1. Muutuv strateegiline keskkond**
- 2.2. Eesti seisund rahvusvahelises julgeolekukeskkonnas ja riigikaitset mõjutavad julgeolekuohud**

III Eesti poliitika sõjaohu ennetamiseks ja tõrjumiseks

IV Riigikaitse peamised tegevussuunad

- 4.1. Sõjaline kaitse**
- 4.2. Tsiviilsektori toetus sõjalisele kaitsele**
- 4.3. Rahvusvaheline tegevus**
- 4.4. Sisejulgeoleku tagamine**
- 4.5. Elutähtsate teenuste toimepidevuse kindlustamine**
- 4.6. Psühholoogiline kaitse**

V Riigikaitse planeerimine

VI Riigikaitse juhtimine

I Sissejuhatus

1. Riigikaitse strateegia tugineb Riigikogus 2010. aastal heaks kiidetud „Eesti julgeolekupoliitika alustele“ ning asendab senise „Sõjalise kaitse strateegilise kava“.
2. Vabariigi Valitsus kehtestab strateegia kaitseministri ettepanekul ning see vaadatakse üle mitte harvem kui igal neljandal aastal. Strateegia on alus detailsematele arengu- ja tegevuskavadele, millest olulisimaid on kirjeldatud strateegia riigikaitse planeerimist käsitlevas peatükis. Strateegia elluviimiseks teeb Vabariigi Valitsus vajadusel ettepanekud seaduste täiendamiseks.
3. Eesti senine sõjalise kaitse strateegiline kava kiideti heaks 2005. aastal ning selle peamine eesmärk oli kinnitada Eesti sõjalise kaitse arendamise ja rakendamise põhimõtted pärast liitumist Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsiooni (NATO) ja Euroopa Liiduga (EL). Riigikaitse arendamise peamine prioriteet oli lõimimine NATO kollektiivkaitse süsteemi.
4. Senise sõjalise kaitse strateegilise kava peamised eesmärgid on täidetud. Käesoleva strateegia peamine eesmärk on muutuvat julgeolekukeskkonda arvestades ajakohastada Eesti riigikaitse korraldust ning laiendada seda kitsalt sõjaliselt käsitlevaks ka riigikaitse teistele valdkondadele. Strateegia tegeleb riigikaitse nende tegevussuundadega, mis on seotud valmistumisega Eesti-vastase sõjalise rünnaku tõrjumiseks ning lähtub arusaamast, et väline sõjaohu võib varases staadiumis ilmuda ka mittesõjalise survena. Seetõttu peab riigikaitse lisaks vahetule sõjalisele rünnakuohule käsitlema ka muid Eesti vastu suunatud tahtlikke tegevusi ning panustama julgeolekupoliitika teostamisse.
5. Strateegias käsitletakse sõjalise rünnakuna ka muid rünnakuid, juhul kui nendega kaasneb sõjalise rünnakuga võrreldav kahju Eesti iseseisvusele, sõltumatusele, territoriaalsele terviklikkusele või põhiseaduslikule korrale.

II Julgeolekukeskkond

2.1. Muutuv rahvusvaheline julgeolekukeskkond

6. Eesti on rahvusvahelise julgeolekukeskkonna lahutamatu osa. Rahvusvaheline julgeolekukeskkond on mitmekülgses muutumises, millest tulenevalt on julgeoleku mõiste laienenud ja julgeolekuküsimused kerkinud ka valdkondades, kus neid varem ette ei tulnud. Sõjalised konfliktid hõlmavad nii oma ettevalmistavas kui ka aktiivses faasis jõuliste mittesõjaliste meetmete kasutamist. Sellises keskkonnas võimaldab riigi julgeolekut tagada vaid riigikaitse lai käsitus, mis hõlmab ka mittesõjalist tegevust ja eeldab tugevat sisejulgeolekut.
7. Avatud ühiskonda saab haavata propaganda ja muu mittesõjalise mõjutustegevusega. Pahatahtliku manipulatsiooniga võib destabiliseerida siseolukorda ja halvendada riigi rahvusvahelist seisundit, sealhulgas nõrgestada liitlassuhteid. Suutlikkus oma mainet hoida ja end vaenuliku õõnestustegevuse eest kaitsta on liitlassuhte toimimiseks mõõdapääsmatu.
8. Geograafiliste vahemaade tähtsus on vähenenud ning lokaalne, regionaalne ja globaalne julgeolek omavahel varasemast enam seotud. Ka kaugemal ilmnevad ohud mõjutavad Eesti ja liitlaste julgeolekut.

9. Suureneb rahvusvahelise julgeolekupoliitika dünaamilisus ja arengu kiirus, mistõttu muutuvad eriti väikeriikidele senisest veelgi olulisemaks otsuste langetamise kiirus ja nende elluviimise efektiivsus.

2.2. Eesti seisund rahvusvahelises julgeolekukeskkonnas ja riigikaitset mõjutavad julgeolekuohud

10. Eesti julgeolek on tänu liikmesusele NATO ja ELis paremini kindlustatud kui kunagi varem. NATO ja EL aitavad tagada Eesti rahvusvahelise seisundi stabiilsuse ja integreerituse demokraatlikusse läänemaailma ning kindlustavad usutava sõjalise heidutuse ja kollektiivkaitse.
11. Vaatamata Euroopa julgeoleku valdavalt positiivsele arengule, ei ole riikidevahelised pinged ja konventsionaalsed ohud kadunud. Väikeriigid peavad arvestama võimalusega, et neid puudutavad julgeolekuprobleemid võivad ebasoodsate asjaolude kokkulangemisel jääda rahvusvahelise avalikkuse tähelepanu keskmest välja.
12. Riigi sees ja Läänemere piirkonnas toimuv areng avaldab Eesti julgeolekule vahetut mõju. Läänemere piirkonna riikide julgeolekupoliitilised valikud mõjutavad Eestit ning Eesti poliitika omakorda regiooni julgeolekut.
13. Kõik Eesti ohustatust käsitlevad raskemate tagajärgedega stsenaariumid on seotud välis- ja sisearengu koosmõjuga. Algselt madala intensiivsusega probleem võib eskaleeruda Eesti julgeolekut vahetult ohustavaks kriisiks, kui sellele õigeaegselt ja adekvaatselt ei reageerita.
14. Riigikaitset mõjutavad mittesõjalised julgeolekuohud võivad realiseeruda Eesti rahvusvahelise maine kahjustamisena, Eesti julgeolekut kindlustavate organisatsioonide ja liitlussuhete nõrgenemisena, ühiskonna jätkusuutlikkuse alustagedeks olevate energia-, info- ja sidesüsteemide ründamisena ning Eesti kultuuriruumi elujõulisuse või ühiskonna sidususe nõrgenemisena. Need ohud võivad ilmned koordinatsioonid välise surve.
15. Koordineeritud väline surve võib Eesti julgeolekut otseselt ohustada eelkõige juhul, kui riigi sees esineb pingeid, mida saab väljastpoolt mõjutades võimendada. Eesti ühiskond on nii sotsiaal-majanduslikus kui ka rahvussuhete osas stabiilne.
16. Eesti-vastane otsene sõjaline rünnak ei ole tõenäoline, kuid sellist ohtu ei saa siiski välistada. NATO sõjaline ülekaal on praegu ja ettenähtavas tulevikus piisav mis tahes vastase suhtes. Samas ei saa täielikult välistada mõne riigi, riikide grupi või mitteriikliku vastase väärarvestust, et NATO kollektiivkaitse ei rakendu. NATO ühtsuse ja liitlaste solidaarsuse vastu suunatud tegevus ohustab seetõttu nii Eesti kui ka laiemat atlandiülest julgeolekut.
17. Eesti julgeolekukeskkonda mõjutavad ka Vene Föderatsiooni sise- ja välispoliitiline areng. Vene Föderatsioon on üles näidanud suurenenud huvi kehtestada taas oma mõjusfäärid ning tugevdada oma mõju Euroopa julgeoleku üle. Vene Föderatsiooni sõjaline kohalolek Eesti piiride läheduses on suurenenud.

III Eesti poliitika sõjaohu ennetamiseks ja tõrjumiseks

18. Eesti riigikaitse põhiülesanne on hoida ära võimalikku Eesti-vastast sõjalist rünnakut ning tagada, et vajadusel suudaks Eesti end edukalt kaitsta. Riigikaitse alus on Eesti rahva tugev kaitsetahe, mille vältimatu eeltingimus on riiklik eneseteadvus, eneseusk ja eneseväarikus. Eesti kaitseb end igal juhul ja ükskõik kui ülekaaluka vastase vastu. Kui Eesti kaotab ajutiselt kontrolli osa riigi territooriumi üle, osutavad Eesti kodanikud sellel alal vastasele vastupanu.
19. Eesti-vastase sõjalise tegevuse ennetamiseks ja tõrjumiseks kasutatakse totaalkaitse põhimõttel kõiki võimalusi, sealhulgas nii riigistruktuuride kui ka rahva jõupingutusi. Sõja ärahoidmiseks tuleb tegutseda enne vahetu sõjaohu ilmnemist ja ennetada ka mittesõjalisi julgeolekuohte. Seetõttu valmistub Eesti riigikaitseks alaliselt.
20. Eesti julgeolekule on ühelt poolt oluline liitlассuhete tugevus ja kollektiivkaitsesüsteemi tõhusus, teisalt aga esmane iseseisev kaitsevõime ja riigi sisemine stabiilsus, jätkusuutlikkus ning vastupidavus, mis peab tagama peamiste riiklike funktsioonide toimepidevuse ning poliitika järjepidevuse mistahes ohuolukorras. Eesti riigikaitse tõhusaks toimimiseks ja võimaliku sõjaohu ennetamiseks on hädatarvilik põhiseaduslike väärtuste laiaulatuslik omaksvõtt.
21. Igasugune riikidevaheline konflikt on Eesti julgeolekule kahjulik. Riigikaitset tugevdades jälgib Eesti, et iseseisvalt või koostöös liitlastega tehtav ei ähvardaks ühtegi teist riiki. Samas lähtub Eesti veendumusest, et demokraatlike riikide taandumine surve ees on pikas perspektiivis ohtlikum kui survestaja selge ja kindlameelne vastustamine.
22. Eesti ja liitlaste julgeolek on jagamatu. Põhja-Atlandi lepingu 5. artikli kohaselt käsitleb Eesti sõjalist rünnakut NATO liikmesriigi vastu ka rünnakuna enda vastu. ELi liikmesriikidel on Euroopa Liidu lepingu alusel kohustus abistada üksteist kallaletungi korral kõigi nende käsutuses olevate vahenditega.
23. Eesti eesmärk on nähtav, võimekas ja usutav NATO kollektiivkaitse. NATO peab suutma õigeaegselt, jõuliselt ja paindlikult reageerida ka kõige suurema ulatuse ja keerulisema iseloomuga rünnakutele. Toimiv kollektiivkaitse eeldab vastavat planeerimist, õppusi ja tõhusat eelhoiatussüsteemi. Seetõttu osaleb Eesti NATO planeerimises ja toetab protsesse, mis tagavad NATO tõhusa struktuuri ning püsiva kohaloleku kogu alliansi territooriumil.
24. ELi ühine julgeoleku- ja kaitsepoliitika (ÜJKP) on NATO kollektiivkaitse kõrval oluline Eesti julgeolekut kasvatav ja stabiilsust loov tegur. ÜJKP tugevdab Euroopa turvalisust ning ELi võimet täita oma rolli rahvusvahelises julgeolekukeskkonnas. Eesti huvides on tõhustada ELi ja NATO koostööd ja toetada samme, mis viivad mõlemat organisatsiooni teineteist täiendava ja tugevdava tegevuseni.
25. Eesti kaal NATO ja ÜJKP otsustusprotsessides tuleneb paljuski meie osaluse aktiivsusest NATO ja ÜJKP sõlmprobleemide lahendamisel. Eesti osalus NATO ja ELi tegevuses peab olema riigi suhtelise suurusega võrreldes aktiivsem ja nähtavam.
26. Eesti riigikaitset tõhustavad stabiilsust suurendavad ja usaldust loovad tegevused: rahvusvahelised sõjalised ja tsiviiloperatsioonid (edaspidi rahvusvahelised operatsioonid), relvastuskontroll, kahe- ja mitmepoolne kaitsekoostöö ning abikäepoliitika, millega toetatakse selleks soovi avaldanud riikide julgeoleku- ja kaitsereforme.

27. Eesti osaleb rahvusvahelistes operatsioonides võimetega, mis arendatakse välja riiklike prioriteetide ja vajaduste kohaselt. Rahvusvahelistes operatsioonides osalemist kasutatakse koostöö tihendamiseks Eesti strateegiliste liitlastega. Eesti prioriteediks on NATO ja ELi operatsioonid, kuid Eesti ei välista poliitilise vajaduse korral osalemist mõne teise organisatsiooni juhitud operatsioonis või tahtekoalitsioonis.
28. Relvastuskontroll suurendab riikidevahelist usaldust ja seeläbi julgeolekut ning vähendab sõjalise konflikti ohtu. Eesti eesmärk on suurendada läbipaistvust Euroopa relvastuse hulga ja paiknemise osas ning tõhustada vastavaid usaldusmeetmeid. Eesti osaleb aktiivselt Euroopa relvastuskontrolli-alastes algatustes ning on valmis liituma relvastuskontrolli usaldusmeetmetega eeldusel, et need põhinevad avatud lähenemisel ja võrdsusel ning arvestavad vastuvõtjariigi nõusolekuga.
29. Eesti eesmärk on siduda riik tulemusliku koostöö kaudu võimalikult tihedalt liitlaste julgeolekuga ja tugevdada Eesti positiivset kuvandit, kasutades selleks nii kahepoolseid kui ka regionaalseid koostöövorme. Eesti kahepoolse kaitsealase koostöö oluline suund on suhete tihendamine USAga. Eesti huvides on USA kohalolek Euroopas, sealhulgas Läänemere regioonis. Regionaalsetest koostöövormidest on olulisim Põhjala ja Balti riikide kaitsekoostöö. Eesti eesmärk on integreerida Balti riikide koostöö võimalikult tihedalt Põhjala riikide kaitsekoostööga nii poliitilise dialoogi kui ka praktiliste koostööprojektide kaudu.
30. Eesti eesmärk on suurendada kaitsekulutusi 2%-ni SKPst ja seda taset hoida. Kaitsekulutuste kindlaksmääramine toimub NATO metoodika alusel.
31. Tugevale kaitsetahtele tuginedes tegutseb Eesti usutava heidutuse kindlustamiseks ja tõhusa kaitse korraldamiseks kuues peamises tegevussuunas:
- sõjaline kaitse;
 - tsiviilsektori toetus sõjalisele kaitsele;
 - rahvusvaheline tegevus;
 - sisejulgeoleku tagamine;
 - elutähtsate teenuste toimepidevuse kindlustamine;
 - psühholoogiline kaitse.
32. Riigikaitse kuus peamist suunda on üksteisega läbi põimunud ning nende raames elluviidavad tegevused toetavad üksteist. Riigikaitse oluline osa on elanikkonnakaitse, mis hõlmab nii elanike õigeaegset teavitamist kui ka nende kaitsmiseks vajalike meetmete rakendamist. Elanikkonnakaitse küsimustega arvestatakse kõigis riigikaitse suundades.

IV Riigikaitse peamised tegevussuunad

4.1. Sõjaline kaitse

Eesmärk ja põhimõtted

33. Sõjalise kaitse eesmärk on tagada piisavad võimed riigi suveräänsuse tagamiseks ja sõjalise rünnaku tõrjumiseks. Eesti sõjaline kaitse põhineb NATO kollektiivkaitsel ja esmasel iseseisval kaitsevõimel.

34. Eesti sõjaline kaitse on kavandatud Põhja-Atlandi lepingu 5. artiklis sätestatud operatsioonina. Eesti annab operatsiooni elluviimiseks vajalikud üksused NATO käsuliini. Koostöös liitlastega koostatakse võimaliku kollektiivkaitseoperatsiooni elluviimiseks vajalikud plaanid ning tagatakse nende regulaarne uuendamine ja läbiharjutamine.
35. Eesti esmane iseseisev kaitsevõime peab kohese reageerimisega tagama eeldused kollektiivkaitse efektiivseks rakendamiseks ka olukorras, kus rünnak on toimunud ootamatult. Selleks kaitstakse riigi strateegiliselt tähtsaid piirkondi ja objekte, et võimaldada liitlasvägede kiiret saabumist.
36. Eesti esmase iseseisva kaitsevõime osadena toimivad territoriaalsed ja mitteterritoriaalsed üksused. Territoriaalsed üksused tegutsevad kindlal alal ning need formeeritakse Kaitseväe ja Kaitseliidu baasil. Mitteterritoriaalsed üksused on suutelised tegutsema kogu operatsioonialal ning need formeeritakse peamiselt Kaitseväe baasil.
37. Eesti lähtub ühtse väe kontseptsioonist, mis näeb ette sõjalises kaitstes osalevate üksuste integreeritud juhtimis-, tagamis- ja väljaõppesüsteemi. Kõik nimetatud üksused peavad olema koostegutsemisvõimelised liitlaste vägedega.
38. Keskendumaks sõjaliste võimete arendamisele, vabastatakse Kaitsevägi sõjalise kaitsega otseselt mitteseotud administratiiv- ja toetusülesannetest. Kaitseministeeriumi ja Kaitseväe koostöös töötatakse välja vastav kava.
39. Sõjalise kaitse planeerimisel käsitletakse ka tegevust vastase poolt hõivatud aladel, sealhulgas sissitegevust ja vastupanuliikumist.

Sõjalise kaitse korraldus

40. Sõjalise kaitse korraldamise eest vastutavad Kaitseministeerium ja Kaitsevägi ning sellesse kaasatakse Kaitseliit.
41. Kaitseministeerium:
 - a. koordineerib riigikaitse planeerimist, kaasab sellesse teised riigiasutused ja vastutab sõjalise kaitse tegevuskava koostamise eest;
 - b. vastutab sõjalist kaitset reguleerivate õigusaktide eelnõude koostamise eest;
 - c. osaleb sõjalise kaitse juhtimises;
 - d. töötab koostöös Rahandusministeeriumiga välja kava sõjalise kaitse rahastamiseks sõjaseisukorras;
 - e. koordineerib vastuvõtva riigi toetuse tagamist liitlasvägedele;
 - f. tagab sõjalise kaitse toimimiseks vajaliku administratiiv- ja toetusülesannete täitmise;
 - g. koordineerib küberkaitset oma valitsemisalas;
 - h. teeb kaitsealaseid hankeid;
 - i. suunab kaitsetööstuse arendamist;
 - j. koordineerib sõjalise kaitse meditsiinilist toetamist.

Kaitsevägi

42. Kaitsevägi on sõjaväeliselt korraldatud valitsusasutus Kaitseministeeriumi valitsemisalas. Kaitsevägi:
- planeerib ja viib ellu sõjalisi operatsioone Eesti maismaaterritooriumi, territoriaalvete ja õhuruumi kaitseks ning tagab riigi suveräänsuse;
 - osaleb kollektiivkaitseoperatsioonis Eesti liitlaste kaitsmisel;
 - osaleb vastuvõtva riigi toetuse tagamises liitlasvägedele;
 - koordineerib Eesti kaitsmises osalevate liitlasvägede suhtlust Eesti tsiviilstruktuuridega;
 - tagab sõjaliste võimete eesmärgipärase arendamise;
 - osaleb riikliku eelhoiatussüsteemi tugevdamises ning elanikkonna ja rahvusvahelise avalikkuse teavitamise süsteemis;
 - täidab muid seadusest tulenevaid ülesandeid.
43. Kaitsevägi komplekteeritakse elukutselistest ja reservväelastest ning ajateenistus säilib reservüksuste peamise mehitamisvahendina ja värbamisväljana kaadrikaitseväelaste leidmiseks.
44. Kaitseväge rahuaja struktuuriüksuste keskne ülesanne on riigi sõjaliseks kaitseks valmistumine reservüksuste ettevalmistamise ja vajadusel formeerimise kaudu. Reservüksused valmistatakse ajateenistuse ja õppekogunemiste käigus ette üksusepõhiselt.
45. Paindlikuks reageerimiseks võimalikele julgeolekuohtudele, kujundatakse Kaitseväge rahuaegne juhtimisstruktuur võimalikult sarnaseks selle sõjaaegse juhtimisstruktuuriga. Sõjalist kaitset käsitleva õigusruumi korrastamisel lähtutakse eesmärgist vähendada miinimumini rahuajalt sõjaajale üleminekuks tarvilike ümberkorralduste mahtu.
46. Kaitseväge arendatakse võimepõhise planeerimise kaudu. Selle eesmärk on saavutada Eesti esmaseks kaitseks vajalikud võimed täielikus mahus. Eesti kaitseks vajalikud, kuid iseseisvalt saavutamatud võimed tagatakse koostöös liitlastega.
47. Kaitseväge arendamise peamised suunad on:
- eelhoiatus- ja juhtimisvõime tugevdamine, mis võimaldab reageerida ohtudele kiiresti ja paindlikult ning säilitada koordineeritud juhtimine ka ülekaalukate jõudude ootamatu rünnaku puhul;
 - tõhusa valmidus- ja mobilisatsioonisüsteemi väljaarendamine ning reservüksuste ettevalmistamine ja komplekteerimine;
 - kiire reageerimisega, ümberpaigutatavate, mobiilsete ja jätkusuutlike üldotstarbeliste üksuste väljaarendamine, mis suudaksid tegutseda mis tahes vastase vastu kogu riigi territooriumil ning osaleda operatsioonides väljaspool Eestit;
 - valmisoleku suurendamine kollektiivkaitseoperatsiooni käivitamiseks ja elluviimiseks ning vastuvõtva riigi toetuse tagamiseks liitlasvägedele;
 - personali-, varustuse- ja logistikaalase jätkusuutlikkuse tagamine, võimaldamaks Kaitseväge stabiilset arengut ka heitlikes majanduslikes oludes.

Kaitseliit

48. Kaitseliit on Kaitseministeeriumi valitsemisalas tegutsev vabatahtlik, sõjaväeliselt korraldatud, relvi valdav ja sõjaväeliste harjutustega tegelev riigikaitseorganisatsioon. Kaitseliit:

- a. valmistab territoriaalseid üksuseid ette sõjaliseks kaitseks;
- b. osaleb oluliste objektide kaitstes ja vastuvõtva riigi toetuse ning väekaitse tagamises;
- c. arendab küberkaitsevõimet;
- d. kaasab rahvast riigikaitse ülesannete täitmisele;
- e. täidab muid seadusest tulenevaid ülesandeid.

49. Kaitseliit on üleriigiliselt organiseeritud ning tegeleb rahva valmisoleku ja teadmiste suurendamisega, et kaitsta Eesti iseseisvust, sõltumatust, põhiseaduslikku korda ja territoriaalset terviklikkust mis tahes kriisisituatsioonis. Kaitseliidu üksused paiknevad territoriaalselt, järgides Eesti haldusstruktuuri nii, et see võimaldab reageerida julgeolekuohtudele riigi igas osas võimalikult kiiresti ja toetada riigikaitse teiste suundade elluviimist.

50. Kaitseliidu peamine ülesanne sõjalise kaitse korraldamisel on kaitsetahte suurendamine ning riigi sõjaliseks kaitseks valmistumine sõjalise kaitsetegevuse, sealhulgas sissitegevuse ja vastupanuliikumise planeerimise ning selles osalemise näol. Kaitseliidule tagatakse stabiilne osakaal sõjalise kaitse eelarvest.

51. Kaitseliit valmistab ette sõjaaja ülesannetega üksusi, mis lähevad mobilisatsiooni väljakuulutamisel üksusena Kaitseväe koosseisu. Kaitseliidu sõjaaja ülesannetega üksustesse määratakse need Kaitseliidu liikmed, kes ei tööta mobiliseerimispiiranguga ametikohal ega ole määratud Kaitseväe mitteterritoriaalsetesse reservüksustesse.

52. Kaitseliidu arendamise peamised suunad on:

- a. Kaitseliidu vabatahtlike liikmete motivatsiooni suurendamine ja algatuste laialdasem arvestamine ning Kaitseliidu juhtimise tõhustamine;
- b. sõjaliste võimete arendamine, järgides organisatsiooni ülesannete tasakaalustatuse ja realistlikkuse põhimõtet ning infotehnoloogia arenguga kaasnevatele ohtudele reageerimine;
- c. riiklike struktuuride ja ühiskondlike organisatsioonidega koostöö arendamine ühiskonna toetusmehhanismide efektiivsuse suurendamiseks;
- d. noorte ulatuslikum kaasamine Kaitseliidu tegevusse ja organisatsiooni sidususe suurendamine maakondlikul tasandil.

4.2. Tsiviilsektori toetus sõjalisele kaitsele

Eesmärk ja põhimõtted

53. Kaitsevägi vajab riigi sõjaliseks kaitseks tsiviilsektori toetust. Tsiviilsektori toetuse eesmärk on tagada sõjalise kaitse tõhus käivitumine ja toimimine ülejäänud ühiskonna toimepidevust oluliselt kahjustamata. Tsiviilsektori toetus sõjalisele kaitsele tagatakse mobilisatsiooni, riigivara kasutuselevõtu, lepinguliste suhete ja

sundkoormiste kaudu. Lepingulised suhted ja sundkoormised hõlmavad nii varasid kui ka teenuseid.

54. Kaitseväes arendatakse välja ainult need sõjaajal vajaminevad funktsioonid, mida ei ole võimalik või otstarbekas tagada ametkondadevahelise koostöö, lepinguliste suhete või sundkoormiste kaudu.
55. Mobilisatsiooni elluviimiseks vajalike toimingute tegemist alustatakse vajadusel rahuajal Kaitseväe valmisoleku tõstmisega või mobilisatsiooni väljakuulutamisega.
56. Ühiskonna toimimiseks riigikaitsealises mõttes hädavajalikel ametikohtadel töötavaid isikuid ei mobiliseerita. Selleks kohaldatakse ametikohajärgset mobiliseerimispiirangut. Nimetatud isikud täidavad sõjaajal riigikaitsealisi ülesandeid oma rahuaegsel töökohal.
57. Mobilisatsiooni ettevalmistamisel ja korraldamisel lähtutakse järgmistest põhimõtetest:
 - a. mobilisatsioonisüsteem peab olema lihtne ja igal ülesandel peab olema konkreetne vastutaja;
 - b. mobiliseeritavatel isikutel ja reservüksuste formeerijatel peab olema selge arusaam oma kohustustest mobilisatsiooni ja kaitsetegevuse elluviimisel;
 - c. Kaitseväe sõjaaja struktuuri toimimiseks hädavajalikud esmased ressursid peavad olema olemas ja kasutatavad juba rahuajal;
 - d. Kaitseväe mobilisatsiooni elluviimiseks koostatakse detailsed plaanid ja neid harjutatakse regulaarselt, muuhulgas õppekogunemistel;
 - e. Kaitseväe mobilisatsiooni tõhusaks toimimiseks peavad reservüksuste formeerimiseks vajalikud struktuurid olema rahuajal välja õpetatud ja ettevalmistatud.

Tsiviilsektori toetuse korraldus

58. Kaitseväe mobilisatsiooni ettevalmistamine ja elluviimine ning Kaitseväe valmisoleku tõstmine nõuavad ametkondadevahelist koostööd.
59. Mobilisatsiooni ettevalmistamisel ja elluviimisel Kaitseministeerium:
 - a. koordineerib mobilisatsiooni ettevalmistamist;
 - b. korraldab ametikohajärgse mobiliseerimispiirangu kehtestamist;
 - c. vastutab mobilisatsiooni elluviimiseks vajalike ressursside planeerimise ja hankimise eest;
 - d. korraldab mobilisatsioonivaru moodustamist, hoidmist, uuendamist ja kasutamist;
 - e. kindlustab kooskõla mobilisatsioonisüsteemi ja kaitseplaneerimisdokumentide vahel.
60. Kaitseressursside Amet:
 - a. peab arvestust kaitseväekohustuslaste üle ja vastutab sellekohaste registrite toimimise eest;
 - b. korraldab kutsealuste kutsumist ajateenistusse ja kodanike värbamist lepingulisse teenistusse;

- c. peab arvestust sundkoormiste kaudu lisanduvate täiendavate varude ja varade üle;
- d. valmistab vastavalt Kaitseväe ettepanekutele ette lepingute, sundkoormiste ja riigivara kasutuselevõtu plaane ning korraldab nende rakendamist.

61. Kaitsevägi:

- a. vastutab mobilisatsiooni ja formeerimise elluviimiseks vajalike plaanide koostamise, uuendamise ja regulaarse läbiharjutamise eest;
- b. korraldab reservväelaste teenistusse kutsumist. Reservväelaste teenistusse kutsumisel kasutatakse kõiki kaasajal kättesaadavaid kommunikatsioonivahendeid;
- c. tagab ülevaate reservüksuste täielikust ressursivajadusest ja Kaitseväe olemasolevatest vahenditest. Lahendused sõjaajal vajaminevate täiendavate vahendite saamiseks nähakse ette kaitseplaneerimisdokumentides. Sõjaajal vajaminevate täiendavate varude loomine toimub uute võimete ja üksuste tervikliku arendamise osana;
- d. vastutab Kaitseväe reservüksuste varustuse hoolduse, ladustamise ja väljastamise eest;
- e. formeerib koostöös Kaitsealiiduga reservüksused.

4.3. Rahvusvaheline tegevus

Eesmärk ja põhimõtted

62. Rahvusvahelise tegevuse eesmärk on luua Eestile rahvusvahelises keskkonnas tingimused, mis tagaksid vajadusel kollektiivkaitse ja/või rahvusvahelise kriisiohje kiire ja tulemusliku rakendamise. Kõige kindlamalt on see saavutatav jätkusuutlikult stabiilses julgeolekukeskkonnas ning vajalike poliitiliste ja praktiliste ettevalmistuste abil.
63. Kollektiivkaitset ning NATO ja ELi kriisiohjet käivitava otsustusmehhanismi aluseks on konsensuse põhimõte. Eesti püüdleb rahvusvahelise tegevuse kaudu NATO ja ELi liikmesriikide solidaarsuse, ühise olukorrajaju ning ühiseks tegutsemiseks vajalike võimete tõhustamise poole.

Rahvusvahelise tegevuse korraldus

64. Eesti riigikaitsealise rahvusvahelise tegevuse koordineerimise eest vastutab Välisministeerium ning selles osalevad Kaitseministeerium ja Kaitsevägi.
65. Riigikaitsealise rahvusvahelise tegevuse osas Välisministeerium:
- a. koordineerib Eesti tegevust NATOs ja ELis ning tagab Eesti huvide esindamise suhetes liitlaste ja rahvusvaheliste organisatsioonidega;
 - b. arendab võimet koordineerida välisesinduste tegevust ka olukorras, kus tavapärased sidesüsteemid on sattunud rünnaku alla;
 - c. toetab Eesti kodanikke, era- ja kolmanda sektori organisatsioone ning valitsusasutusi Eesti kuvandi kujundamises välisriigis ning hoiab ülal suhtevõrgustikku Eesti sõnumite edastamiseks;

- d. koordineerib Eesti osalemist rahvusvahelistel operatsioonidel, juhib vajalike tsiviilvõimete loomist ja nendega panustamist;
- e. koordineerib Eesti relvastuskontrolli- ja usaldusmeetmetepoliitika väljatöötamist ja sellealast tegevust;
- f. tagab kodanike kaitse teistes riikides ning loob vajadusel võimalused nende kodumaale naasmiseks.

66. Riigikaitse rahvusvahelise tegevuse osas Kaitseministeerium:

- a. osaleb kollektiivkaitse- ja kriisiohjepoliitika väljatöötamises ja elluviimises, NATO ja ELi julgeoleku- ja kaitsepoliitilises otsustusprotsessis ning panustab NATO ja ÜJKP institutsioonide töösse;
- b. korraldab kahepoolseid kaitsealaseid suhteid teiste riikidega, teostab aktiivset kaitse diplomaatiat nii kahepoolsete kui ka mitmepoolsete suhete raamistikus ning abikäepoliitikat riikides, mis on huvitatud Eesti kogemustest;
- c. juhib Eesti osalust NATO kaitseplaneerimisprotsessis ning NATO ja ÜJKP sõjaliste võimete arendamises;
- d. koordineerib rahvusvaheliste sõjaliste õppuste korraldamist Eestis ning Kaitseväge osalust sõjalistel ja kriisiõppustel väljaspool Eestit;
- e. töötab välja relvastuskontrolli ja usaldusmeetmeid puudutavad kaitsepoliitilised ja sõjalised seisukohad ning tagab Eesti võime relvastuskontrolli järelevalverežiimis osaleda.

67. Riigikaitse rahvusvahelise tegevuse osas Kaitseväge:

- a. osaleb NATO ja ELi sõjaliste struktuuride töös ning tagab integreerituse NATO ja ELi sõjalise juhtimise ja väestruktuuriga;
- b. osaleb NATO kaitseplaneerimisprotsessis, täidab NATO väevõime-eesmärke ja väekasutuskriteeriume ning osaleb ÜJKP võimearenduses;
- c. korraldab rahvusvahelisi sõjalisi õppusi Eestis ning osaleb rahvusvahelistel sõjalistel ja kriisiõppustel väljaspool Eestit;
- d. osaleb NATO eelhoiatussüsteemi tugevdamises;
- e. osaleb NATO reageerimisjõududes ja ELi lahingugruppides;
- f. osaleb NATO, ELi, ÜRO või tahtekoalitsiooni juhitavates operatsioonides.

4.4. Sisejulgeoleku tagamine

Eesmärk ja põhimõtted

68. Sisejulgeoleku tagamise eesmärk on kindlustada Eesti kontrollitaval territooriumil võimalikult turvaline elukeskkond.
69. Eesti-vastase sõjalise rünnaku korral jätkavad sisejulgeoleku tagamise eest vastutavad asutused oma ülesannete täitmist. Arengud, mis ohustavad otseselt riigi iseseisvust, sõltumatust, territoriaalset terviklikust, põhiseaduslikku korda, Eesti sõjalist kaitsmist ja inimeste ning sündmused, millega võib kaasneda otsene mõju Eesti rahvusvahelisele seisundile, omavad sisejulgeolekuasutuste tegevuste planeerimisel ning prioriteerimisel kõrgendatud tähelepanu.

70. Sõjaajal juhitakse hädaolukordade lahendamist samade asutuste ja organisatsioonide poolt, kelle pädevuses on see rahuajal. Töötatakse välja sõjaaegsed hädaolukordade lahendamise kriteeriumid. Regionaalsed ja kohalike omavalitsuste kriisikomisjonid jätkavad oma koordineerivat tegevust.
71. Rahvusvahelise sisejulgeolekukoostöö tõhustamiseks kaasab Eesti NATO ja ELi liikmesriikide sisejulgeolekuasutusi Eestis korraldatavatele sisejulgeoleku õppustele ja suurendab nende sagedust.

Sisejulgeoleku tagamise korraldus

72. Sisejulgeoleku tagamise eest vastutab Siseministeerium ning selle valitsemisalasse kuuluvad Politsei- ja Piirivalveamet, Päästeamet ja Kaitsepolitseiamet; sellesse panustavad ka teised asutused. Sisekaitseakadeemia osaleb sisejulgeoleku vahetus tagamises reservüksusena eelnimetatud asutuste ülesannete täitmiseks.
73. Julgeolekuasutused jätkavad ka Eesti-vastase sõjalise rünnaku korral oma ülesannete täitmist. Julgeolekuasutuste arendamist kirjeldatakse täpsemalt kaitseplaneerimisdokumentides.
74. Riigikaitseks valmistumise osas Siseministeerium:
- koordineerib koostöös teiste ministeeriumidega elutähtsate teenuste toimepidevuse tagamist;
 - kindlustab oma valitsemisala asutuste teadlikkuse nende sõjaaegsetest ülesannetest;
 - töötab välja abipolitseinikele ja vabatahtlikele päästjatele sõjaseisukorra ülesandeid andvate õigusaktide eelnõud;
 - tagab operatiivraadioside võrgu toimimise ja arendab seda muuhulgas riigikaitsealistest vajadustest lähtudes;
 - koostab elanikkonna evakuatsiooni kava, milles määratakse täpsemalt kindlaks asutuste tööjaotus;
 - kehtestab elanike hädaabiteadete vastuvõtmist ja edastamist käsitleva korra, milles nähakse ette elanikelt potentsiaalselt laekuva teabe liigid ning nende teistele asutustele edastamise kord;
 - korraldab sisejulgeolekuasutuste töötajate väljaõpet Sisekaitseakadeemias.

Politsei- ja Piirivalveamet

75. Eesti-vastase sõjalise rünnaku korral Politsei- ja Piirivalveamet:
- ennetab, selgitab välja ja tõrjub avalikku korda, sealhulgas küberruumi ähvardavaid ohte ning kõrvaldab avaliku korra rikkumised;
 - teeb otsingutöid ning mere- ja lennupäästet;
 - tagab seadusega ja seaduse alusel määratud kaitstavate isikute ja objektide kaitse ning teeb selleks vajadusel koostööd teiste asutustega;
 - teostab piirikontrolli aladel, mis ei ole otsesest sõjategevusest haaratud;
 - korraldab kodakondsus- ja migratsiooniasju.
76. Politsei- ja Piirivalveameti tegevust toetavad abipolitseinikud. Sõjaseisukorras pannakse neile abipolitseinikele, kes ei ole reservväelased, Kaitseliidu liikmed ega

tööta mobiliseerimispiiranguga ametikohal, kohustused avalikku korda ähvardavate ohtude ennetamiseks ja tõrjumiseks.

77. Politsei- ja Piirivalveameti arendamise peamised suunad riigikaitse valdkonnas on:

- a. massiliste korratuste vastase tegevuse tõhustamine, et neutraliseerida rahutusi ja vältida nende eskaleerumist;
- b. seaduses ettenähtud isikute kaitse ja strateegiliselt oluliste objektide valvesüsteemi väljaarendamine;
- c. kiire mere- ja lennupäästevõime loomine kogu Eesti territooriumil;
- d. abipolitseinike võrgustiku arendamine, et abipolitseinikke saaks võimalikult ulatuslikult rakendada ka sõjalise rünnaku korral.

Päästeamet

78. Eesti-vastase sõjalise rünnaku korral Päästeamet:

- a. koordineerib elanikkonnakaitset;
- b. teeb päästetöid eelkõige inimeste päästmiseks;
- c. teeb koostöös Kaitsevägega demineerimistöid;
- d. võtab vastu elanike hädaabiteateid ja koordineerib nende lahendamist;
- e. korraldab koostöös Terviseametiga keemilise ja bioloogilise reostuse avastamist, koostöös Keskkonnaametiga radioloogilise reostuse avastamist ning koostöös Kaitsevägega saasteärastust;
- f. tagab regionaalsete kriisikomisjonide tegevuse, kelle ülesanne on mittesõjaliste hädaolukordade lahendamise ja elanikkonnakaitse koordineerimine regioonis;
- g. korraldab koostöös Politsei- ja Piirivalveametiga elanikkonna evakuatsiooni.

79. Päästeameti tegevust toetavad vabatahtlikud päästjad. Sõjaseisukorras pannakse neile vabatahtlikele päästjatele, kes ei ole reservväelased, Kaitseväe liikmed ega tööta mobiliseerimispiiranguga ametikohal, kohustused inimeste ähvardavate ohtude ennetamiseks ja tõrjumiseks.

80. Päästeameti arendamise peamised suunad riigikaitse valdkonnas on:

- a. tõhusa hädaabiteadete vastuvõtusüsteemi arendamine, mis oleks iseseisvalt või täiendava abijõu kaasamise järel võimeline tulema toime ka oluliselt suurenenud hulga hädaabiteadete vastuvõtmise ja nende edastamisega;
- b. saasteärastusvõime tugevdamine, eesmärgiga tulla tsiviilisikute ja infrastruktuuriobjektide osas toime ka võimaliku keemilise, bioloogilise või radioloogilise rünnaku tagajärgede likvideerimisega;
- c. demineerimisvõime arendamine eesmärgiga puhastada kriitiline tsiviilinfrastruktuur konfliktide ajal lõhkemata jäänud lõhkekehade ja vältida massilisi inimkaotusi lõhkemata jäänud lõhkekehade plahvatuste tagajärjel;
- d. vabatahtlike päästjate võrgustiku arendamine eesmärgiga rakendada vabatahtlike päästjaid tõhusalt mittesõjaliste hädaolukordade lahendamisel;
- e. laiaulatusliku evakuatsioonivõime loomine, sealhulgas vajalike plaanide koostamine ning elanikkonna koolitamine ja teavitamine;

- f. elanikkonnakaitse süsteemi, sealhulgas regionaalsete ja kohalike omavalitsuste kriisikomisjonide tegevuse arendamine eesmärgiga täita hädaolukorra seadusega pandud ülesandeid tõhusalt ka Eesti vastase rünnaku korral.

4.5. Elutähtsate teenuste toimepidevus

Eesmärk ja põhimõtted

81. Ühiskonna ja riigi toimivuse tagamiseks hädavajalikke teenuseid käsitletakse elutähtsate teenustena. Elutähtsate teenuste toimepidevuse tagamise eesmärk on kindlustada tsiviilühiskonna toimimine mis tahes ohuolukorras.
82. Riigikaitse mõttes erineb elutähtsate teenuste toimepidevuse tagamine Eesti-vastase rünnaku korral tavaolukorra vastavast tegevusest peamiselt kahel põhjusel: esiteks on Eesti-vastase sõjalise rünnaku korral erinev ühiskonna valulävi, teiseks on erinev ka ohuolukordade pingelisus.

Elutähtsate teenuste toimepidevuse tagamise korraldus

83. Eesti-vastase sõjalise rünnaku korral jätkatakse elutähtsate teenuste toimepidevuse tagamist samade põhimõtete ja sama korralduse alusel nagu tavaolukorras.
84. Mõned elutähtsad teenused on oma olemuse või vastase tõenäolise tegevuse tõttu Eesti-vastase sõjalise rünnaku korral erilise tähtsusega.
85. Riigikaitsealsetel elutähtsadel teenused Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisalas on:
- a. elektrivarustuse toimimine;
 - b. vedelkütusega varustamise toimimine;
 - c. telefonivõrgu toimimine;
 - d. andmesidevõrgu toimimine;
 - e. mereraadiosidevõrgu toimimine;
 - f. ringhäälinguvõrgu toimimine;
 - g. transpordiinfrastruktuuri toimimine (sealhulgas strateegiliselt oluliste sadamate, lennuväljade, raudteeveoteenuse ning riigi põhi- ja tugimaanteede toimimine).
86. Riigikaitsealsetel elutähtsadel teenused Sotsiaalministeeriumi valitsemisalas on:
- a. statsionaarse eriarstiabi toimimine;
 - b. kiirabi toimimine;
 - c. vereteenistuse toimimine.
87. Riigikaitsealsetel elutähtsadel teenused Keskkonnaministeeriumi valitsemisalas on:
- a. kiirgusohust varajase hoiatamise süsteemi toimimine;
 - b. veevarustuse ja kanalisatsiooni toimimine.
88. Riigikaitsealsetel elutähtsadel teenused Põllumajandusministeeriumi valitsemisalas on toiduohutuse kontrolli toimimine.

89. Riigikaitsealiselt elutähtis teenus Rahandusministeeriumi valitsemisalas on maksete ja arvelduste toimimine, sealhulgas riigimaksete toimimine.
90. Riigikaitsealiselt elutähtis teenus Siseministeeriumi ja Justiitsministeeriumi valitsemisalas on nimetatud ministeeriumide valitsemisala registrite toimepidevus ja andmete säilimine. Siseministeeriumi valitsemisalas on erilise tähtsusega ka päästetööde toimimine ja hädaabiteadete menetlemine ning avaliku korra tagamine.
91. Vabariigi Valitsus kehtestab riigikaitsealiselt elutähtsate teenuste osutajate kindlaksmääramise kriteeriumid ja teeb Riigikogule ettepanekud elutähtsa teenuse osutamise nõuete kehtestamiseks. Riigikaitsealiselt elutähtsate teenuste toimepidevuse tagamise plaanide koostamisel arvestatakse ka sõjaliste ohustsenaariumidega. Ministeeriumid, kelle valitsemisalas osutatakse nimetatud teenuseid, koostavad hädaolukorra seaduses nõutud dokumentidele lisaks täiendava, sõjaliste ohustsenaariumidega arvestava toimepidevuse plaani ja teostavad rahuajal vajalikud ettevalmistused riigikaitsealiselt elutähtsate teenuste tagamiseks. Siseministeerium koondab nimetatud plaani iga nelja aasta tagant ühtsesse dokumenti ja esitab kinnitamiseks Vabariigi Valitsusele.

4.6. Psühholoogiline kaitse

Eesmärk ja põhimõtted

92. Psühholoogilise kaitse eesmärk on vältida paanika teket, vaenuliku mõjutustegevuse ja väärkuulduste levikut ning mõju, tagades sellega usalduse riigi ja riigikaitse tegevuse suhtes. Psühholoogiline kaitse on ühiskonna sidususe ja turvatundega seotud ühiskonnatunde arendamine, hoidmine ja kaitsmine.
93. Psühholoogiline kaitse väljendub ühiskonna vastupanuvõimes vaenulikule mõjutustegevusele ning Eesti suutlikkuses kaitsta oma julgeolekuhuvisid rahvusvahelises inforuumis. Rahvusvahelistunud meediaruumis on sise- ja välisarengud ning -mõjud läbipõimunud.
94. Psühholoogilise kaitse arendamisel keskendub Eesti järgmistele põhitegevustele:
- vaenuliku mõjutustegevuse tuvastamine ja inforuumis riigikaitset nõrgendavate vaenulike eesmärkide saavutamisele suunatud tegevuste tõkestamine;
 - ringhäälingu ja rahvusvahelise teavitustegevuse toimepidevuse tagamine infovõrgustike vastase ründe korral;
 - kaitsetahte suurendamine ning julgeolekumõtlemise populariseerimine, sealhulgas riigikaitseõpetuse kättesaadavuse suurendamine.
95. Psühholoogilise kaitse aspekte arvestatakse järgmistele valdkondade arendamisel:
- elanike teavitamine ühiskonda ähvardavatest ohtudest ning elanike teadmiste ja oskuste arendamine toimetulekuks kriisiolukorras;
 - hädaolukordade lahendamine ning elanikkonna kriisiolukorras teavitamise korraldamine;
 - Eesti rahvusvahelise kuvandi kujundamine ning avaliku diplomaatia, kultuuridiplomaatia ja rahvadiplomaatia teostamine.

96. Põhiseaduslikku korda ohustava vaenuliku mõjutustegevuse tõkestamiseks ning operatsioonijulgeoleku tagamiseks arendatakse õigusruumi.

Psühholoogilise kaitse korraldus

97. Psühholoogilist kaitset korraldab Vabariigi Valitsus psühholoogilise kaitse kava alusel. Kava väljatöötamist koordineerib Riigikantselei ja selles osalevad Kaitseministeerium, Välisministeerium, Justiitsministeerium, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Kultuuriministeerium, Haridus- ja Teadusministeerium, Siseministeerium, Päästeamet, Kaitsevägi ja julgeolekuasutused.

98. Efektive psühholoogilise kaitseks eelduseks on valitsuskommunikatsiooni ühtsus.

99. Psühholoogilise kaitse arendamisse kaasatakse ühiskond (avalikkus).

V Riigikaitse planeerimine

100. Riigikaitse planeerimisega määratakse kindlaks võimearenduse prioriteetsed suunad. Tulenevalt julgeolekukeskkonna muutustest peab riigikaitse planeerimine kujunema laiemaks sõjalisest kaitsest. Selleks integreeritakse kõik riigikaitseks olulised valdkonnad ning kavandatakse praeguse sõjalise kaitse arengukava asemel riigikaitse arengukava. Riigikaitse arengukava koostamise eest vastutab Kaitseministeerium ning sellesse kaasatakse kõik riigikaitse ülesandeid täitvad asutused.

101. Riigikaitse arengukavas esitatakse ohustsenaariumid, mille käivitumine võib tingida Eesti iseseisvuse, sõltumatuse, territoriaalse terviklikkuse või põhiseadusliku korra osalise või täieliku kadumise. Ohustsenaariumidest lähtudes tuvastatakse nende neutraliseerimiseks vajalikud sõjalised ja mittesõjalised võimed. Riigikaitse arengukava koostamise käigus analüüsitakse võimalusi asutustevahelise ebavajaliku dubleerimise vältimiseks ja tehakse selleks vajalikud ettepanekud.

102. Tuginedes riigikaitse arengukavale, koostatakse detailsemad valdkondlikud tegevuskavad, mis näevad nelja-aastasest perspektiivist ette ressursidega tagatud tegevused võimelünkade täitmiseks. Sõjalise kaitse valdkondlik tegevuskava on sõjalise kaitse tegevuskava. Psühholoogilise kaitse valdkondlik tegevuskava on hädaolukorra seaduse alusel kehtestatav psühholoogilise kaitse kava.

103. Ohuolukordade neutraliseerimiseks olemasolevate võimete abil elluviidavaid tegevusi kirjeldatakse operatsiooniplaanides, mille hulka kuuluvad ka hädaolukorra lahendamise plaanid. Sõjalise kaitse operatsiooniplaan on kaitsetegevuse operatiivkava. Kõik operatsiooniplaanid ja hädaolukorra lahendamise plaanid kooskõlastatakse omavahel ja need vaadatakse üle igal aastal.

VI Riigikaitse juhtimine

104. Riigikaitse tulemuslik korraldamine eeldab ühtsetele riiklikele eesmärkidele allutatud tõhusat juhtimist ja otsustusprotsessi kiirust ning riigisisest koostööd. Efektiveks heidutuseks ja kaitseks peab riigikaitse rakenduma tõrgeteta ka olukorras, kus erakorralist seisukorda või sõjaseisukorda pole veel jõutud välja kuulutada. Kooskõla riigikaitse eri tegevussuundade vahel tagatakse riigikaitse tervikliku juhtimissüsteemi abil.

105. Eesti riigikaitse juhtimise korraldamisel peavad olema tagatud järgmised põhieeldused:
- a. juhtimise riiklik koordineeritus ja allutatus ühtsele kindlale otsustustasandile;
 - b. rahu- ja sõjaaegse juhtimissüsteemi, asutuste juhtimisstruktuuride ning rahu- ja sõjaaegsete vastutusalade võimalikult suur sarnasus;
 - c. riigikaitsete kohustuste ja vastutuse selge jagunemine;
 - d. riigikaitse otsustusprotsessi kiirus ja tõhusus;
 - e. riigi juhtimise toimepidevus nii seadusandliku, täidesaatva kui kohtuvõimu osas.
106. Riigikaitse juhtimissüsteemi korrastamisel lähtutakse põhimõttest, mille kohaselt rahuajal teatud ülesandeid täitev institutsioon vastutab nende ülesannete eest ka sõjaajal ja vastupidi. Nii sõjalisteks kui ka mittesõjalisteks kriisideks valmistatakse ja neid lahendatakse ühtse juhtimise põhimõttel. Selleks välditakse olukorda, kus riigi eri tegevuste koordineerimiseks eksisteerivad paralleelsed komisjonid või mehhanismid.
107. Riigi struktuurid peavad suutma kriisi eskaleerumisele paindlikult ja kiiresti reageerida. Selleks tagatakse, et võrreldes tavaolukorraga suurenevad erakorralises seisukorras ja sõjaseisukorras reageerivate asutuste volitused, kuid ei toimu olemuslikke muudatusi riiklikus juhtimises.
108. Eesti vastupanu- ja taastumisvõime tagamiseks koostatakse Kaitseministeeriumi koordineerimisel riigijuhtimise toimimise korraldamise ja riikliku järjepidevuse kindlustamise kava ohustsenaariumide puhuks, milles tehakse ettepanekud asendajate olemasoluks kõigil riigikaitsetel olulisust omavatel ametikohtadel.
109. Eesti sidesüsteemid peavad kindlustama võime asutustevaheliseks suhtlemiseks mis tahes olukorras. Katkematu side tagamiseks on oluline kindlustada integreeritud sidekanalite süsteem, mis hõlmab olemasolevaid ja loodavaid sidekanaleid nii fikseeritud, raadio- kui ka satelliitsidevõrkudes ning millega tagatakse tavaolukorras kasutatavate sidekanalite katkemise korral võimalikult kiire üleminek teistele kanalitele. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi juhtimisel koostatakse kava integreeritud sidekanalite süsteemi loomiseks.
110. Riigikaitse tõhususe eeldus on otsustajate piisav, õigeaegne, täpne ja pidev informeeritus, mille oluline osa on eelhoiatuse. Eelhoiatuse, sealhulgas informatsiooni kogumise, töötlemise ja edastamise eest vastutavad julgeolekuasutused ja Kaitsevägi. Eelhoiatusvõime koordineeritud arendamine tagatakse kaitseplaneerimisdokumentides.
111. Riigikaitse tegevussuundade juhtimissüsteemid peavad olema üksteisega haakuvad. Sõjalise kaitse juhtimine on kolmetasandiline: strateegiline, operatiiv- ja taktikaline tasand.
112. Riigikaitse juhtimise ja rakendamise harjutamiseks korraldatakse riigisiseseid ja rahvusvahelisi õppusi. Riigisisestele õppustele kaasatakse võimalikult ulatuslikult riigikaitsete ülesannetega asutusi.
